

โครงการพัฒนาการเกษตรหมู่บ้านศิลปาชีพนิคมสร้างตนเองสุคริณ (บ้านเล็กในป่าใหญ่)

จังหวัดนราธิวาส

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส

๑. ความเป็นมา/ พระราชดำริ

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมพสกนิกร และสมาชิกนิคมสร้างตนเองสุคริณ ที่วัดโต๊ะโม๊ะ อำเภอสุคริณ จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๗ ทรงมีพระราชดำริ ให้ดำเนินการก่อตั้งหมู่บ้านศิลปาชีพ สำหรับบุตรหลานสมาชิกนิคมฯ และกลุ่มศิลปาชีพที่มีความสนใจ ให้มีที่อยู่อาศัยประกอบอาชีพมีรายได้มั่นคง โดยโครงการนี้จัดที่ดินทำกินที่บ้านไอร์ปาโจ ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคริณ จังหวัดนราธิวาส จำนวน ๒๐๐ ไร่ ให้เกษตรกรจำนวน ๕๐ ครอบครัวๆ ละ ๓ - ๕ ไร่ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชดำริ ให้ดำเนินการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ที่ได้รับแต่ละครอบครัวอย่างผสมผสานและมีประสิทธิภาพสูงสุด

๒. การสนองพระราชดำริ/ การเข้าร่วมโครงการของกรมวิชาการเกษตร

กรมวิชาการเกษตร รับผิดชอบงานพัฒนาและส่งเสริมอาชีพทางการเกษตร ดำเนินการทดสอบและพัฒนาการเกษตรแบบผสมผสาน โดยนำผลงานที่ผ่านการวิจัยแล้วไปถ่ายทอดเทคโนโลยีในลักษณะการทดสอบและพัฒนาไปสู่พื้นที่เป้าหมาย ในรูปแบบระบบการเกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่และเกษตรกรเป้าหมาย เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมเฉพาะพื้นที่ และเพิ่มทักษะให้แก่เกษตรกร เพื่อคุณภาพชีวิต รายได้ และเป็นอาชีพที่มั่นคงต่อไป

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ วัตถุประสงค์ทั่วไปของโครงการ

- เพื่อจัดตั้งหมู่บ้านศิลปาชีพ จัดที่ดินทำกินให้สมาชิกศิลปาชีพที่ยากจน เข้าอยู่อาศัยและประกอบอาชีพในโครงการฯ ครอบครัวละ ๓ ถึง ๕ ไร่
- เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกจัดนำผลิตภัณฑ์ศิลปาชีพต่างๆ และมีความรู้ทักษะฝีมือด้านศิลปาชีพ
- เพื่อยกระดับรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มสมาชิกให้ดีขึ้น สามารถช่วยเหลือตนเองและสังคมได้
- เพื่อพัฒนาและส่งเสริมระบบการเกษตรแบบผสมผสานที่เหมาะสมกับพื้นที่ ให้สมาชิกสามารถประกอบอาชีพการเกษตรได้อย่างมั่นคง ควบคู่กับการทำศิลปาชีพ

๓.๒ วัตถุประสงค์เฉพาะในส่วนของงานวิชาการเกษตร (กรมวิชาการเกษตร)

เพื่อพัฒนาและส่งเสริมระบบการเกษตรแบบผสมผสานที่เหมาะสมกับพื้นที่ ให้สมาชิกหมู่บ้านศิลปาชีพฯ สามารถประกอบอาชีพทางการเกษตรได้อย่างมั่นคง มีผลผลิตบริโภคในครอบครัวและจำหน่ายเป็นรายได้เสริม

๔. พื้นที่เป้าหมาย

๔.๑ พื้นที่เป้าหมายของโครงการ

บ้านไอร์ปาโจ หมู่ที่ ๑ ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคริณ จังหวัดนราธิวาส

๔.๒ พื้นที่เป้าหมายของงานวิชาการเกษตร (กรมวิชาการเกษตร)

บ้านไธสง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

๕. หน่วยงานรับผิดชอบ

๕.๑ หน่วยงานรับผิดชอบหลักของโครงการ

- กรมวิชาการเกษตร

๕.๒ หน่วยงานวิชาการ (กรมวิชาการเกษตร)

- ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรบุรีรัมย์
- สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ ๘ จังหวัดสงขลา

๖. งบประมาณ

๖.๑ งบปกติกรมวิชาการเกษตร

ในปีงบประมาณ ๒๕๕๙ ได้รับการจัดสรรงบประมาณ จำนวน ๙๐,๐๐๐ บาท

๖.๒ งบอื่นๆ (ระบุ)

- กปร.
- มูลนิธิชัยพัฒนา
- อื่น ๆ (ระบุ)

๗. ผลการดำเนินงาน

๗.๑ กิจกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยี

๗.๑.๑ แปลงต้นแบบ / แปลงสาธิต

ได้ดำเนินงานโครงการฯ โดยการประชุมชี้แจงและถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกและการปฏิบัติดูแลรักษาพืชผัก, พืชไร่, ไม้ผล, การเพาะเห็ดในถุงพลาสติก และการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร พร้อมทั้งให้การสนับสนุนปัจจัยการผลิต ได้แก่ เมล็ดพันธุ์พืชผัก เมล็ดพันธุ์พืชไร่ ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยคอก และสารป้องกันกำจัดโรคแมลง ฯลฯ ให้แก่เกษตรกรในโครงการฯ ที่เข้ารับการฝึกอบรมฯ จำนวน ๓๐ ราย ยังไม่ได้ดำเนินการจัดทำเป็นแปลงเรียนรู้ สาธิตการผลิตพืชผัก - พืชไร่ ส่วนการติดตามการติดตามจัดเก็บข้อมูล ให้คำแนะนำ ได้ดำเนินการเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง จำนวน 10 ครั้ง คิดเป็นผลการดำเนินงานร้อยละ 100 ซึ่งกิจกรรมที่กำลังจะดำเนินงาน ดังนี้

(๑) งานพัฒนาการปลูกพืช

งานพัฒนาการปลูกพืชผักก่อนนำมารับบริโภคและจำหน่ายเป็นรายได้ เกษตรกรในโครงการฯ ได้มีการปลูกพืชผักในบริเวณที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำกิน ทำให้มีผลผลิตพืชผักไว้บริโภคในครัวเรือน และสามารถจำหน่ายเป็นรายได้เสริม

งานพัฒนาการปลูกไม้ผลเศรษฐกิจ เกษตรกรในโครงการฯ ได้มีการปฏิบัติดูแลรักษาสวนไม้ผลตามคำแนะนำ ไม้ผลที่ปลูก ได้แก่ เงาะ, มังคุด, ลองกอง ฯลฯ ทำให้เกษตรกรในโครงการฯ มีผลผลิตไม้ผลไว้บริโภคในครัวเรือน และสามารถจำหน่ายทำให้เกิดรายได้

งานพัฒนาการปลูกพืชแซมในสวนไม้ผล เกษตรกรในโครงการฯ ได้มีการปลูกพืชแซมในสวนไม้ผล ได้แก่ กัลยและสับปะรด และได้มีการปฏิบัติดูแลรักษาพืชแซมตามคำแนะนำ ทำให้

สมาชิกในโครงการฯ มีผลผลิตกล้วยและสับปะรดไว้บริโภคในครัวเรือน และสามารถจำหน่ายทำให้เกิดรายได้

(๒) งานพัฒนาการเพาะเห็ด

งานเพาะเห็ดเพื่อบริโภคและจำหน่ายเป็นรายได้เสริม โดยได้สนับสนุนวัสดุและอุปกรณ์บางส่วนที่ใช้ในการเพาะเห็ด และได้มีการสนับสนุนวัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการซ่อมแซมโรงเรือนเพาะเห็ดแก่เกษตรกรในโครงการฯ ทำให้เกษตรกรในโครงการฯ มีผลผลิตเห็ดไว้บริโภคในครัวเรือน และสามารถจำหน่ายเป็นรายได้เสริม นอกจากนั้นแล้วเกษตรกรในโครงการฯ ยังมีการผลิตและจำหน่ายในรูปแบบก้อนเชื้อเห็ด ซึ่งช่วยให้มีรายได้จากอีกทางหนึ่ง

(๓) การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

เนื่องจากผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรในโครงการฯ ไม่แน่นอน บางช่วงมีมากไม่สามารถจำหน่ายได้หมดในพื้นที่ แต่ก็มีไม่มากพอที่จะส่งไปจำหน่ายในพื้นที่อื่นหรือต่างอำเภอ หรือในบางช่วงที่ไม่มีแม่ค้ามารับซื้อผลผลิต จากปัญหาข้างต้นจึงได้มีการจัดตั้งกลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร โดยมีเป้าหมาย คือ ส่งเสริมให้เกษตรกรในโครงการฯ ได้รวมกลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ได้มีการอบรมให้ความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการใช้เครื่องมือและการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรแก่เกษตรกรในโครงการฯ โดยมีการแปรรูปกล้วยเป็นกล้วยอบ แปรรูปสับปะรดเป็นไวน์สับปะรด และแปรรูปเห็ดเป็นแหนมเห็ด ไส้กรอกเห็ด และเห็ดปรุงรส

๗.๑.๒ การฝึกอบรม

ได้ดำเนินงานโครงการฯ โดยการให้คำแนะนำและถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการปลูก และการปฏิบัติดูแลรักษาพืชผัก ไม้ผลเศรษฐกิจ พืชแซมในสวนไม้ผล การเพาะเห็ด และการแปรรูปผลผลิตแก่เกษตรกรในโครงการฯ แล้วได้มีการจัดฝึกอบรม หลักสูตร “การผสมปุ๋ยเคมีใช้เอง” โดยมีเกษตรกรเป้าหมายจำนวน ๓๐ ราย เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๙ ณ ศาลาเอนกประสงค์บ้านไอร์ปาโจ หมู่ที่ ๑ ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส รวมทั้งได้มีการติดตามจัดเก็บข้อมูล ให้คำแนะนำ ถ่ายทอดความรู้ เป็นระยะอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ จากการประเมิน ผลการฝึกอบรมฯ โดยเกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ จำนวน ๓๐ ราย พบว่า เนื้อหาการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการผสมปุ๋ยเคมีใช้เอง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ๙ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๐ ระดับมาก ๑๖ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๕๓.๓๓ และระดับปานกลาง ๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๖.๖๖ เกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าความเหมาะสมและความสามารถของวิทยากรอยู่ในระดับมากที่สุด ๙ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๐ ระดับมาก ๑๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๕๐ และระดับปานกลาง ๖ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๐ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าสื่อที่ใช้ประกอบการบรรยายมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ๔ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓๓ ระดับมาก ๑๗ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๕๖.๖๖ ระดับปานกลาง ๙ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๐ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าระยะเวลาที่ใช้ในถ่ายทอดความรู้ฯ มีความเหมาะสมมากที่สุด ๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๖.๖๖ มีความเหมาะสมมาก ๑๖ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๕๓.๓๓ มีความเหมาะสมปานกลาง ๘ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๖.๖๖ และมีความเหมาะสมน้อย ๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๓.๓๓ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าสถานที่จัดการถ่ายทอดความรู้ฯ มีความเหมาะสมมากที่สุด ๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๖.๖๖ มีความเหมาะสมมาก ๑๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๖.๖๖ มีความเหมาะสมปานกลาง ๑๐ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓๓ และมีความเหมาะสมน้อย ๔ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓๓ การจัดเลี้ยงอาหารกลางวัน, อาหารว่าง

และเครื่องที่มีความเหมาะสมและความพึงพอใจในระดับมาก ๑๔ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๔๖.๖๖ ระดับปานกลาง ๑๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๖.๖๖ ระดับน้อย ๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๖.๖๖ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าเอกสารประกอบการถ่ายทอดความรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ๙ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๐ ระดับมาก ๖ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๐ ระดับปานกลาง ๑๐ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓๓ และระดับน้อย ๓ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๐ และระดับน้อยที่สุด ๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๖.๖๖ การติดต่อประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ มีความเหมาะสมและความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ๖ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๐ ระดับมาก ๙ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๐ ระดับปานกลาง ๑๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๕๐ ความคาดหวังเกี่ยวกับประโยชน์ที่จะได้รับก่อนการเข้ารับการถ่ายทอดความรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ๑๔ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๔๖.๖๖ ระดับมาก ๘ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๖.๖๖ และระดับปานกลาง ๘ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๖.๖๖ และผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ เห็นว่าได้รับประโยชน์หลังการเข้ารับการถ่ายทอดความรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ๒๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๓.๓๓ และระดับมาก ๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๖.๖๗

วิธีการดำเนินงาน

1.แนะนำเทคโนโลยีการผสมปุ๋ยเคมีใช้เอง

ปัจจุบันแม้ว่าจะมีปุ๋ยสำเร็จรูปวางจำหน่ายอยู่ตามท้องตลาดทั่วไป แต่มักจะมีราคาแพงและขาดแคลนอยู่เป็นประจำโดยเฉพาะปุ๋ยเคมีสูตรที่มีการใช้มากๆ เช่น ปุ๋ยเคมี สูตร 16- 20- 0, 16 - 16 - 8, 15- 15- 15, 13 - 13 - 21 และ 12 - 24 - 12 เป็นต้น

ดังนั้น การผสมปุ๋ยใช้เองของเกษตรกร เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ และยังทำให้ประหยัดเงินได้อีก 10 - 20 เปอร์เซ็นต์

นอกจากนี้ ยังเป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรใช้เวลาและแรงงานในครัวเรือนให้เป็นประโยชน์และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

แม่ปุ๋ยเคมีที่ใช้ในการผสม

- ปุ๋ยยูเรีย (46-0-0) N
- ปุ๋ยไดแอมโมเนียมฟอสเฟต (18-46-0) P
- ปุ๋ยโพแทสเซียมคลอไรด์ (0-0-60) K

วัสดุ/อุปกรณ์ที่ใช้ในการผสมปุ๋ยเคมีใช้เอง

1. **พื้นที่สำหรับผสมปุ๋ย** ควรเป็นที่ราบเรียบเสมอและแห้ง หากเป็นไปได้ควรเป็นพื้น ซีเมนต์ หรือดินแน่นเรียบ
2. **พลั่ว หรือจอบ** สำหรับตักและคลุกเคล้าผสมปุ๋ย
3. **เครื่องชั่ง** ขนาด 50 กิโลกรัม เพื่อชั่งน้ำหนักของแต่ละแม่ปุ๋ย
4. **กระสอบปุ๋ย** เพื่อเอาไว้ใส่ปุ๋ยที่ผสมได้และขนไปใส่ในไร่
5. **แม่ปุ๋ยเคมีชนิดต่างๆ** เช่น
  - ปุ๋ยไดแอมโมเนียมฟอสเฟต (18-46-0)
  - ปุ๋ยโพแทสเซียมคลอไรด์ (0-0-60)

- ปุ๋ยยูเรีย (46-0-0)

6. ตารางกำหนดน้ำหนักแม่ปุ๋ย กรณีที่ใช้ปุ๋ยสูตรต่างๆ ไป

ข้อดีของการผสมปุ๋ยเคมีใช้เอง

- 1.ประหยัดค่าใช้จ่ายลง
- 2.สามารถมีปุ๋ยสูตรต่างๆ ตามที่ต้องการใช้ได้เกือบทุกสูตร
- 3.ตัดปัญหาเรื่องปุ๋ยปลอม หรือปุ๋ยด้อยมาตรฐานมาใช้
- 4.เกษตรกรมีปุ๋ยสูตรตามที่ต้องการได้ทันเวลาใช้

ข้อจำกัดของการผสมปุ๋ยเคมีใช้เอง

1. เมื่อนำแม่ปุ๋ยมาผสมรวมกันแล้วจะขึ้นง่าย และควรใช้ให้หมดภายใน 15 วัน
2. เกษตรกรต้องเสียเวลาและแรงงานเพิ่มขึ้น จากการศึกษาพบว่า การผสมปุ๋ยให้ได้สูตรต่างๆ จำนวน 500 กิโลกรัม จะใช้เวลาประมาณ 30 นาที
3. แหล่งจำหน่ายแม่ปุ๋ยเคมียังมีจำนวนน้อยและหาซื้อได้ลำบาก นอกจากนี้ การกำหนดราคาของแม่ปุ๋ยยังขึ้นอยู่กับพ่อค้านำเข้าส่วนใหญ่
4. ความน่าใช้และความสวยงามของแม่ปุ๋ยผสมเอง มักจะด้อยกว่าปุ๋ยเคมีสำเร็จรูป

๘. ผลสำเร็จ/ ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

- เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ หรือเกษตรกรที่ปฏิบัติงานในโครงการฯ สามารถประกอบอาชีพทางการเกษตรได้อย่างมั่นคง
- เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ หรือเกษตรกรที่ปฏิบัติงานในโครงการฯ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับปรุงและพัฒนาอาชีพของตนเองให้ดีขึ้น
- เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ หรือเกษตรกรที่ปฏิบัติงานในโครงการฯ มีความรู้และทักษะในการผสมปุ๋ยเคมีใช้เอง เพื่อลดต้นทุน และมีปุ๋ยเคมีใช้ตรงตามความต้องการ

๙. ปัญหา/ อุปสรรค

- ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้ปฏิบัติงานจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบ
- ยานพาหนะที่จะใช้ในการปฏิบัติงานมีไม่เพียงพอ
- ขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น โรคพืช, กัญญาวิทยา และปฐพีวิทยา

๑๐. ภาพกิจกรรม

